

**VENDIM**  
**Nr. 35, datë 17.7.2013**

**NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

|                 |                                |
|-----------------|--------------------------------|
| Bashkim Dedja   | kryetar i Gjykatës Kushtetuese |
| Sokol Berberi   | anëtar i “ “                   |
| Vitore Tusha    | anëtare e “ “                  |
| Altina Xhoxhaj  | anëtare e “ “                  |
| Fatmir Hoxha    | anëtar i “ “                   |
| Gani Dizdari    | anëtar i “ “                   |
| Besnik Imeraj   | anëtar i “ “                   |
| Fatos Lulo      | anëtar i “ “                   |
| Vladimir Kristo | anëtar i “ “                   |

me sekretare Blerina Basha, në datën 14.5.2013 mori në shqyrtim në seancë mbi bazë dokumentesh çështjen me nr.11 Akti, që i përket:

KËRKUESE: Anna Nordstrom, përfaqësuar me prokurë nga avokat Isuf Shehu.

SUBJEKT I INTERESUAR: Ferik Velija, përfaqësuar me prokurë nga avokat Spiro Kaso.

OBJEKTI: Konstatimi i cenimit të së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, si rezultat i mosgjykimit brenda një afati të arsyeshëm.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 131, shkronja “f”, dhe 134 pika 1 shkronja “g” të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 6 dhe 13 të Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut.

**GJYKATA KUSHTETUESE,**

pasi dëgjoji relatorin e çështjes, Vladimir Kristo, shqyrtoi dokumentet e paraqitura dhe pasi bisedoi çështjen në tërësi,

**VËREN:**

**I**

1. Kërkuesja, Anna Hava Nordstrom, në datën 19.2.2013 ka paraqitur kërkesë në Gjykatën Kushtetuese, duke pretenduar se i është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor si pasojë e mosgjykimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm.

2. Nga përmbajtja e kërkesës rezulton se në datën 19.1.2011 kërkuesja ka paraqitur kërkesëpadi në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me objekt: “Njohjen si trashëgimtare ligjore të radhës së parë të trashëgimlënësit V. Velija, dhe dorëzimin e pasurisë trashëgimore”.

3. Nga momenti i paraqitjes së kërkesëpadisë, deri në kohën e paraqitjes së kërkesës në Gjykatën Kushtetuese, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ende nuk ka dalë me një vendim themeli për pranimin ose rrëzimin e saj.

4. Përfaqësuesi i kërkueses, para se t’i drejtohej kësaj Gjykate, ka paraqitur ankim në Këshillin e Lartë të Drejtësisë. Ankimi i është drejtuar gjithashtu Ministrisë të Drejtësisë, Avokatit të Popullit dhe Ambasadës Suedeze. Përfaqësuesi i kërkueses ka paraqitur dhe kallëzim penal, pranë Prokurorisë së Rrethit Gjyqësor Tiranë, ndaj gjyqtarëve të çështjes. Me vendimin e datës 2.5.2012, Prokuroria e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vendosur mosfillimin e procedimit penal.

5. Kërkuesja pretendon se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk është kujdesur që procesi të zhvillohet në mënyrë të rregullt duke siguruar progresin e gjykimit me shpejtësi të mjaftueshme. Kërkuesja i mbështet pretendimet e saj në kriteret e përcaktuara nga jurisprudenca e Gjykatës europiane për të Drejtat e Njeriut, të reflektuara më pas në praktikën e Gjykatës Kushtetuese. Sipas këtyre kriterëve, arsyeshmëria e kohëzgjatjes së procesit gjyqësor duhet të vlerësohet nën dritën e rrethanave të veçanta të çështjes, duke pasur parasysh sidomos kompleksitetin e çështjes, sjelljen e kërkuesit, sjelljen e autoriteteve, si dhe rrezikun që passjell për kërkuesin kjo tejzgjatje e afateve të gjykimit.

6. **Sipas kërkuases**, çështja e iniciuar prej saj nuk është një çështje komplekse, pasi faktet dhe natyra e çështjes janë përcaktuar që në fillim të gjykimit, nëpërmjet parashtrimit të bërë dhe provave të paraqitura. Rrethanat e çështjes janë krejtësisht të qarta dhe nuk i japin rastit natyrë komplekse. Për sa i përket sjelljes së autoriteteve publike, kërkuësja pretendon se zgjatja në kohë e kësaj çështjeje ka ardhur si rezultat i shtyrjes së seancave, pa shkaqe ligjore, nga ana e të paditurit dhe nga ana e gjykatës. Lidhur me sjelljen e saj, referuar kronologjisë së seancave, kërkuësja nuk ka shkaktuar vonesa të pajustificuara për zhvillimin e gjykimit. Përkundrazi, prania e saj e vazhdueshme në të gjitha seancat tregon qartazi përpjekjet e saj për të shpejtuar procesin gjyqësor.

7. **Subjekti i interesuar**, Ferik Velija, kërkoi rrëzimin e kërkesës dhe paraqiti prapësime me shkrim për çështjen objekt gjykimi, në mënyrë të përmbledhur si vijon:

7.1 Kërkesa për cenimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, si pasojë e mosgjykimit brenda një afati të arsyeshëm, është e pabazuar. Shkaqet e shtyrjeve të seancave kanë qenë për shkak të sjelljes së përfaqësuesit të kërkuases dhe të gjykatës.

7.2 Kërkesat e palës së paditur/subjekti i interesuar në proces, kanë qenë kërkesa të mbështetura në dispozitat e Kodit të Procedurës Civile.

7.3 Çështja është e një natyre komplekse sepse kemi të bëjmë me dy palë që janë shtetas të huaj dhe me veprime që janë kryer në dy shtete të huaja.

## II

### Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

8. Gjykata Kushtetuese, në jurisprudencën e saj, ka vlerësuar se, në bazë të neneve 131, shkronja “f”, dhe 134, pika 1, shkronja “g”, të Kushtetutës, individit legjitimohet për të vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese, me pretendimin e cenimit të së drejtës për t’u gjykuar brenda një afati të arsyeshëm gjatë zhvillimit të procesit të gjykimit nga gjykata e zakonshme. Gjykata ka pranuar se kërkesat e individëve, për cenimin e të drejtës për një gjykim brenda një afati të arsyeshëm mund të merren në shqyrtim, pavarësisht se gjykimi për mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave kushtetuese dhe ligjore të tyre ende nuk ka përfunduar në të gjitha shkallët e gjykimit prej gjykatave të juridiksionit të zakonshëm (*shih vendimin nr. 12, datë 5.3.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

A. Lidhur me pretendimin për shkeljen e të drejtës për një gjykim brenda një afati të arsyeshëm

9. Kërkuësja ka pretenduar cenimin e të drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, si rezultat i moszhvillimit të gjykimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm, duke shkelur standardin e përcaktuar në nenin 42, pika 2, të Kushtetutës.

10. Gjykata rithekson se lidhur me tejzgjatjen e procesit gjyqësor ajo mbështetet në kriteret e përcaktuara nga GJEDNJ-ja, të reflektuara më pas dhe në praktikën e saj. Sipas këtyre kriterëve, arsyeshmëria e kohëzgjatjes së procesit gjyqësor duhet të vlerësohet në dritën e rrethanave të veçanta të çështjes, duke pasur parasysh sidomos kompleksitetin e çështjes, sjelljen e kërkuësit, sjelljen e autoriteteve si dhe rrezikun që sjell për kërkuësin kjo tejzgjatje e afateve të gjykimit (*shih vendimin nr. 12, datë 5.3.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

11. Lidhur me periudhën e kohës që duhet marrë në konsideratë, rezultoi gjatë gjykimit, se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë e ka filluar shqyrtimin e çështjes më datë 21.03.2011 dhe deri në momentin e paraqitjes së kërkesës në Gjykatën Kushtetuese, pas më shumë se dy vjetësh, ende nuk ka një vendim themeli në lidhje me pretendimin e kërkuases.

12. Për sa i përket kompleksitetit, Gjykata Kushtetuese konstaton se gjykimi i iniciuar prej kërkuases, i cili konkretisht ka për objekt njohjen e saj si trashëgimtare ligjore të radhës së parë dhe dorëzimin e pasurisë trashëgimore, është i natyrës civile. Ky gjykim rregullohet prej dispozitave të Kodit të Procedurës Civile, mbi gjykimet civile, dhe dispozitat e Kodit Civil, mbi padinë e kërimit të pasurisë trashëgimore (neni 349 e vijues).

13. Gjykata konstaton se, duke pasur parasysh natyrën e tij, gjykimi nuk paraqitet me natyrë komplekse, edhe pse problemet juridike, lidhur me juridiksionin dhe kompetencën, të pretenduara nga subjekti i interesuar, kanë kushtëzuar disa seanca. Megjithatë, ky fakt nuk justifikon zgjatjen për më shumë se dy vjet të procesit.

14. Për sa i përket sjelljes së kërkueses, referuar kronologjisë së seancave, kërkuesja nuk ka shkaktuar vonesa të pajustificuara për zhvillimin gjykimet. Përkundrazi, prania e saj e vazhdueshme, në të gjitha seancat e zhvilluara, tregon qartazi përpjekjet për të shpejtuar procesin gjyqësor. Nga materialet e dosjes rezulton se seancat e datave 1.6.2011, 12.2.2012, 23.4.2013, janë shtyrë për shkaqe që i ngarkoheshin kërkueses. Në vlerësim të Gjykatës, këto shkaqe lidhen me përmbushjen dhe ushtrimin e të drejtave të saj procedurale, të parashikuara nga KPC-ja, si parashtrimi i provave mbi të cilat mbështetej kërkimi i ngritur, apo edhe me pamundësinë objektive për të ndjekur seancën gjyqësore, për shkak se mbrojtësit e saj, në të njëjtën ditë dhe orë, ndodheshin në gjykime të tjera. Në këtë drejtim, Gjykata Kushtetuese përsërit se, për sa i përket sjelljes së kërkueses, përdorimi nga ana e saj i të gjitha procedurave të parashikuara nga e drejta e brendshme, me qëllim sigurimin e mbrojtjes, nuk mund të përdoret si argument kundër saj (*shih vendimet nr. 9, datë 1.4.2009; nr. 12, datë 5.3.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Për sa i përket sjelljes së autoriteteve publike, nga materialet e ndodhura në dosje rezulton se nga dita e paraqitjes së kërkesëpadisë, deri në momentin e shqyrtimit të kërkesës në Gjykatën Kushtetuese, janë zhvilluar 21 seanca, *medio tempore*; në datën 6.5.2013 është zhvilluar seanca e 21-të. Hapësira kohore e seancave nga njëra-tjetra është relativisht e gjatë, mesatarisht 5-6 javë.

16. Duke iu referuar shkaqeve të shtyrjes së seancave, Gjykata konstaton se një pjesë e tyre i referohen kërkesave të përsëritura të palës së paditur për përjashtim të gjyqtarëve, mosparaqitjes së saj në gjykim për arsye shëndetësore, mosformimit të trupit gjykues etj.

17. Gjykata ka theksuar se neni 42 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë si dhe neni 6 i KEDNJ-së, vendos detyrimin për organizimin e sistemit ligjor, në mënyrë të tillë që gjykatat të plotësojnë kërkesat e standardeve për një proces të rregullt ligjor, përfshirë këtu dhe atë të gjykimit brenda një afati të arsyeshëm. Gjykatat e juridiksionit të zakonshëm kanë për detyrë të sigurojnë që të gjitha subjektet që marrin pjesë në proces të sillen në mënyrë të tillë që të evitojnë çdo vonesë të panevojshme. Kjo detyrë e gjykatave gjen artikullimin e saj edhe në dispozitat e Kodit të Procedurës Civile, sipas të cilave: “*gjykata kujdeset për zhvillimin e rregullt të procesit gjyqësor.....*”<sup>1</sup> dhe “*gjykata ushtron të gjitha të drejtat e përcaktuara në këtë Kod, që janë të nevojshme për zhvillimin sa më të mirë të procesit gjyqësor. Gjykata cakton seancat dhe afatet brenda të cilave palët dhe personat e tjerë të thirrur prej saj duhet të kryejnë aktet procedurale dhe veprimet e tjera të kërkuara prej saj*”<sup>2</sup>.

18. Gjykata ka theksuar se për sa i përket sjelljes së autoriteteve, edhe pse kuadri procedural civil ka parashikuar parimin se iniciativat procedurale u takojnë palëve<sup>3</sup>, kjo nuk i shkarkon gjykatat nga detyrimi për të siguruar një gjykim të shpejtë, siç kërkon neni 42 i Kushtetutës dhe neni 6/1 i KEDNJ-së (*shih vendimin nr. 12, datë 5.3.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Gjykata, referuar sa më sipër, vlerëson se gjykimi i kësaj çështjeje është tejzgatur për shkak të mosmarrjes së masave të nevojshme dhe të domosdoshme për gjykimin brenda një afati të arsyeshëm nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, si dhe nga veprimet e të paditurit, i cili gjithashtu ka ndikuar në zvarritjen e procesit gjyqësor.

20. Sa më sipër, Gjykata arrin në përfundimin se, bazuar në llojin dhe natyrën e mosmarrëveshjes në gjykim, kërkueses Anna Nordstrom i është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor, si pasojë e moszhvillimit të gjykimit brenda një afati të arsyeshëm, parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

#### PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131, shkronja “f”, dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës; nenit 72 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

#### VENDOSI:

<sup>1</sup> Neni 4 i Kodit të Procedurës Civile.

<sup>2</sup> Neni 171, shkronja “a”, i Kodit të Procedurës Civile.

<sup>3</sup> Neni 2 i Kodit të Procedurës Civile.

- Pranimin e kërkesës.  
- Konstatimin e cenimit të së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, si pasojë e mosgjykimit të çështjes brenda një afati të arsyeshëm, në shkelje të nenit 42, pika 2, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe nenit 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Sokol Berberi, Gani Dizdari, Fatmir Hoxha, Vladimir Kristo

Anëtarë kundër: Vitore Tusha, Altina Xhoxhaj, Fatos Lulo, Besnik Imeraj

## MENDIM PAKICE

1. Në çështjen me kërkuese Anna Nordstrom, nuk ndajmë të njëjtin qëndrim me shumicën për pranimin e kërkesës dhe konstatimin e cenimit të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, si rezultat i mosgjykimit brenda një afati të arsyeshëm.

2. Shumica ka vlerësuar se kërkesat e individëve, për cenimin e të drejtës për një gjykim brenda një afati të arsyeshëm, mund të merren në shqyrtim, pavarësisht se gjykimi për mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave kushtetuese dhe ligjore të tyre ende nuk ka përfunduar në të gjitha shkallët e gjykimit prej gjykatave të juridiksionit të zakonshëm (paragrafi 8). Në vijim ajo, pasi ka vlerësuar kriteret që lidhen me periudhën e kohës që duhet marrë në konsideratë, kompleksitetin e çështjes, sjelljen e kërkueses dhe të autoriteteve publike, ka arritur në përfundimin se gjykimi i kësaj çështjeje është tejzgjatur për shkak të mosmarrjes së masave të nevojshme dhe të domosdoshme për gjykimin brenda një afati të arsyeshëm nga ana e Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, si dhe nga veprimet e të paditurit, i cili gjithashtu ka ndikuar në zvarritjen e procesit gjyqësor (paragrafët 11-19). Në përfundim, shumica ka vlerësuar se, bazuar në llojin dhe natyrën e mosmarrëveshjes në gjykim, kërkueses Anna Nordstrom i është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor.

3. Neni 131/f i Kushtetutës parashikon se individit mund t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese për gjykimin përfundimtar të ankesave për shkeljen e të drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi ka shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e kësaj të drejte. Sipas kuptimit të nenit 131/f të Kushtetutës, mbrojtja kushtetuese ka një funksion përfundimtar, që do të thotë se mund të aplikohet vetëm në lidhje me vendime për të cilat kanë marrë fund procedurat gjyqësore. Prandaj, shkelja e të drejtave kushtetuese për një proces të rregullt ligjor mund të pretendohet në këtë Gjykatë vetëm pas ezaurimit të të gjitha mundësive që ofron sistemi i padive dhe i apelimeve (*shih vendimet nr. 10, datë 2.4.2003; nr. 9, datë 9.5.2005; nr. 10, datë 9.5.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

4. Shterimi i mjeteve të ankimit në gjykatat e zakonshme është një kusht, i cili bën të mundur juridiksionin kushtetues për shkelje të të drejtave themelore për një proces të rregullt. Në këtë mënyrë, ky rregull përbën një aspekt të rëndësishëm të parimit se procedura e zgjidhjes së ankesave individuale përpara Gjykatës Kushtetuese është plotësuese e gjykimit në gjykatat e zakonshme lidhur me mbrojtjen e të drejtave kushtetuese (parimi i subsidiaritetit) (*shih vendimin nr. 23, datë 04.11.2008 të Gjykatës Kushtetuese*). Çështja e shterimit të mjeteve juridike përbën kusht paraprak që duhet përmbushur nga kërkuesi, që do të thotë se individit, përpara se t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese, duhet të vërtetojë se ka përdorur të gjitha mjetet ligjore të njohura nga ligji dhe të mjaftueshme për të rivendosur të drejtat e shkelura. Shterimi i mjeteve juridike nënkupton që kërkuesi duhet të shfrytëzojë në rrugë normale mjetet juridike, të cilat janë të përshtatshme, të disponueshme dhe efikase për një çështje konkrete (*shih vendimet nr. 17, datë 18.7.2005; nr. 15, datë 18.4.2007; nr. 23, datë 4.11.2008; nr. 32, datë 28.12.2009; nr. 6, datë 4.3.2010; nr. 36, datë 10.11.2010; nr. 17, datë 16.5.2011*). Vetëm pasi individët të kenë konsumuar edhe shkallën e fundit të kontrollit gjyqësor të zakonshëm, këto vendime mund të kontrollohen nga Gjykata Kushtetuese nga pikëpamja e kushtetutshmërisë së tyre. Mbi këtë bazë, bëhen objekt shqyrtimi në Gjykatën Kushtetuese ato çështje gjyqësore të paraqitura nga individët për shkeljen e të drejtave të tyre, pasi vendimi i gjykatës ka marrë formë të prerë dhe nuk ekzistojnë më mjete dhe rrugë ligjore për mbrojtjen e këtyre të drejtave.

5. Kërkuesi duhet të provojë para Gjykatës, në aspektin e shterimit të mjeteve, se nuk ka mjet tjetër ankimi ndaj shkeljeve të pretenduara, apo edhe se shqyrtimi gjyqësor nuk mund t'i ndreqë këto shkelje. Në rrethana të tilla, është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese të vlerësojë, sipas karakterit të çështjes konkrete dhe llojit të shkeljeve të pretenduara, nëse kërkuesi i ka shteruar ose jo të gjitha mjetet ligjore për mbrojtjen e të drejtave të pretenduara.

6. Në kuptim të sa më sipër, ne, gjyqtarët në pakicë, mbajmë qëndrimin se kërkesja nuk duhej të ishte legjitimuar për t'iu drejtuar Gjykatës Kushtetuese, në kushtet kur çështja civile e iniciuar prej saj është ende në shqyrtim në sistemin gjyqësor dhe nuk është dhënë një vendim përfundimtar nga gjykata. Bazuar në këtë qëndrim të Gjykatës, i njëjti individ mund t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese disa herë brenda të njëjtit proces gjyqësor, veçmas për çdo pretendim për zvarritje të procesit gjyqësor, në çdo shkallë të tij (edhe gjatë gjykimit të çështjes në gjykatën e apelit dhe në Gjykatën e Lartë) dhe më pas, pas përfundimit të procesit gjyqësor dhe dhënies së një vendimi përfundimtar, edhe për pretendime të tjera që lidhen me të njëjtin proces gjyqësor.

7. Qëllimi i nenit 131/f të Kushtetutës, i cili përcakton rregullin e shterimit të mjeteve juridike, është që të mundësojë, brenda sistemit gjyqësor të zakonshëm, parandalimin ose riparimin e shkeljeve të pretenduara përpara se të tilla pretendime të paraqiten në Gjykatën Kushtetuese. Në rastin konkret shumica nuk ka verifikuar se cilat janë garancitë procedurale me të cilat janë të pajisura palët gjatë shqyrtimit gjyqësor, nëse këto mjete konsiderohen ligjore, të njohura nga ligji, të mjaftueshme, të përshtatshme, të disponueshme dhe efikase për një çështje konkrete dhe nëse kërkesja i ka shteruar mjete të tilla. Në ndryshim nga shumica, ne vlerësojmë se individët gëzojnë të gjitha garancitë procedurale nga sistemi ligjor, për rivendosjen në vend të të drejtave të tyre para se t'i drejtohen Gjykatës Kushtetuese. Pretendimet që kërkesja ka ngritur para Gjykatës nuk janë të tilla që t'i shmangen kontrollit të mëtijshëm gjyqësor, pasi një pretendim i tillë mund të paraqitet lirisht jo vetëm para gjykatës që shqyrton çështjen, por mund të parashtrohet më tej në gjykatat më të larta si shkak për apel apo për rekurs. Po ashtu, rendi ligjor ka parashikuar për palët në proces edhe mjete të tjera ligjore që u japin mundësinë atyre që në raste të tilla të kërkojnë qoftë përjashtimin e gjyqtarit, në rast se ai është shkak për vonesat në gjykim, qoftë t'i drejtohen KLD-së me ankesë për të. Këto mjete konsiderohen ligjore, të njohura nga ligji, të mjaftueshme, të përshtatshme, të disponueshme dhe efikase për një çështje konkrete.

8. Për sa më sipër, ne gjyqtarët në pakicë vlerësojmë se kërkesja Anna Nordstrom nuk ka shteruar mjetet ligjore për t'iu drejtuar Gjykatës Kushtetuese, në respektim të nenit 131/f të Kushtetutës.

Anëtarë: Altina Xhoxhaj, Vitore Tusha, Fatos Lulo, Besnik Imeraj